

УДК: 378:37.032

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ ДО РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ

кандидат педагогічних наук, Алексєєва С. В.

Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, Україна, Київ

Обґрунтовано сутність поняття освітнє середовище підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри, проаналізована структурно-функціональна система такого середовища. Розкрито основні компоненти освітнього середовища з розвитку професійної кар'єри, визначено зміст психолого-педагогічного супроводу у професійній підготовці майбутніх дизайнерів, висвітлено аспекти матеріально-технічного забезпечення освітнього середовища через систему MOODLE. Запропоновано рекомендації щодо технологічного забезпечення освітнього середовища підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри та показники оцінювання ефективності такого середовища.

Ключові слова: освітнє середовище, професійна кар'єра, структурно-функціональна модель, психолого-педагогічний супровід, інтернет-технології.

кандидат педагогических наук, Алексеева С. В. Образовательная среда подготовки будущих дизайнеров к развитию профессиональной карьеры/ Институт профессионально-технического образования НАПН Украины, Украина, Киев

Обоснована сущность понятия образовательная среда подготовки будущих дизайнеров к развитию профессиональной карьеры, проанализированная структурно-функциональная системы такой среды. Раскрыты основные компоненты образовательной среды развития профессиональной карьеры, определено содержание психолого-педагогического сопровождения в профессиональной подготовке будущих дизайнеров, отражены аспекты материально-технического обеспечения образовательной среды через систему MOODLE. Предложены рекомендации относительно технологического обеспечения образовательной среды подготовки будущих дизайнеров к развитию профессиональной карьеры и показатели оценивания эффективности такой среды.

Ключевые слова: образовательная среда, профессиональная карьера, структурно-функциональная модель, психолого-педагогическое сопровождение, интернет-технологии.

candidate of pedagogical sciences, Alekseeva Svetlana Educational environment of preparation future designers to development of professional career / Institute of vocational formation, Ukraine, Kyiv.

Essence of concept is reasonable educational environment of preparation of future designers to development of professional career, analysed structural-functional systems of such environment. The basic components of educational environment of development of professional career are exposed, maintenance of pedagogical accompaniment is certain in professional preparation of future designers, the aspects of logistical support of educational environment are reflected through the system MOODLE. Recommendations of the relatively technological providing of educational environment of preparation of future designers to development of professional career and indexes of evaluation of efficiency of such environment are offered.

Keywords: educational environment, professional career, structural-functional model, pedagogical accompaniment, internet-technologies.

Вступ. Побудова професійної кар'єри в сучасному світі стає обов'язковою умовою самореалізації особистості в професійній діяльності. Сформованість позитивних кар'єрних орієнтацій впливає на професійне становлення майбутнього дизайнера, досягнення певного соціального та професійного статусу. Готовність до реалізації професійної кар'єри характеризується здатністю майбутнього дизайнера до самовдосконалення, професійної перспективності, досягнення вершин професіоналізму. Формування готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри має ґрунтуватися на усвідомленнях перспективності кар'єрного зростання у дизайнерській діяльності, що, в свою чергу, забезпечити якісний процес професійної підготовки.

Сучасна модернізація освітніх процесів пов'язана із створенням арсеналу новітніх інструментів накопичення, обробки та передачі освітньої інформації через інформаційні канали, серед яких – створення локальних та міжнародних

освітнянських мереж, концептуальне запровадження систем відкритої освіти, реалізація проектної діяльності в освітньому інформаційному просторі. Консолідація інформаційно-освітніх ресурсів у системі освіти, організація єдиного освітнього простору на базі використання сучасних комп'ютерних технологій незворотнім чином змінюють педагогічний процес, його змістовну, організаційну і методичну основи. У зв'язку з цим актуальним стає середовищний підхід до конструювання змісту освіти, зокрема, створення відповідного освітнього середовища.

У системі сучасної дизайн-освіти освітнє середовище відіграє велике значення у процесі підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри, так як успішна професійна кар'єра постає своєрідним рівнем освіченості і професіоналізму дизайнера.

Метою статті є розкриття сутності та структурних компонентів освітнього середовища підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри.

Виклад основного матеріалу. Дизайн – це творчий процес і результат художньо-технічного проектування, орієнтований на досягнення максимальної функціональності створюваних дизайнерських об'єктів. Світовий досвід засвідчує, що дизайн це потужне джерело забезпечення якості товарів та послуг, ефективний засіб суттєвого підвищення конкурентоспроможності промислової продукції, всього середовища життєдіяльності людини. Суспільству потрібні дизайнери, які не тільки досконало опанували сучасні методи дизайну, володіють ґрунтовними знаннями високотехнологічного виробництва, а й здатні до творчої праці, професійного вдосконалення та кар'єрного розвитку.

Основні положення щодо підготовки майбутніх фахівців, зорієнтованих на успішну професійну кар'єру, знайшли відображення у працях А. Борисюка [1], Д. Закатнова [2], Я. Чернишева [4].

З організаційної точки зору, професійна кар'єра у дизайнерській діяльності розглядається як сукупність взаємопов'язаних рішень реалізації професійного потенціалу фахівця, що приводить до суб'єктивного та об'єктивного успіху в

професійній сфері. За змістом, професійна кар'єра дизайнерів містить чотири складових: маркетингову (знання ринку), творчу (ідея), технологічну (втілення ідеї) і управлінську.

Під час наших досліджень було встановлено, що майбутні фахівці, зазвичай, сподіваються на успішність своєї професійної кар'єри. При цьому, в уявленнях майбутніх дизайнерів спостерігається поєднання понять кар'єра і успіх. Кар'єра визначається ними виключно як успішна. Таке розуміння відбиває ставлення молоді до цього явища як до позитивного, цінного, очікуваного в своєму професійному майбутньому. Але, одночасно, виявлено, що часто майбутні дизайнери не знають кар'єрних перспектив в дизайнерській діяльності, не здатні планувати професійний розвиток і кар'єрне зростання. Професійну кар'єру як траєкторію свого руху створює сама особистість і важливо підготувати обдаровану молодь до успішної її реалізації, навчити об'єктивності самооцінки індивідуальних навичок, дизайнерських якостей, правильності визначення цілей кар'єри. Створення, під час професійного навчання майбутніх дизайнерів, відповідного освітнього середовища з розвитку професійної кар'єри сприятиме стимулюванню позитивних кар'єрних очікувань, поглибленню розуміння власних інтересів з усвідомленням перспективності кар'єрного зростання, формування готовності до цього процесу.

Освітнє середовище підготовки дизайнерів до розвитку професійної кар'єри – це структурована система педагогічних факторів й умов у соціальному і просторово-предметному оточенні навчального закладу, що сприяє формуванню у майбутніх фахівців кар'єрної компетентності та позитивних кар'єрних домагань. Таке середовище визначається як інтегрований засіб накопичення і реалізації інноваційного потенціалу навчального закладу та створення організованого інформаційного простору професійної підготовки майбутніх дизайнерів. На думку В. Ясвіна саме освітнє середовище сприяє розвитку активності особистості, її свободи або залежності [5, с. 193]. Як свідчить досвід, саме створення освітнього середовища уможлиблює

індивідуалізацію навчання; швидкий пошук навчальної інформації, здійснення динамічного та систематичного контролю знань студентів за допомогою комп'ютерного тестування; забезпечення великої кількості творчих та проектних завдань для самостійної роботи, формування у майбутніх фахівців рефлексії майбутньої професійної діяльності.

Освітнє середовище підготовки дизайнерів до розвитку професійної уможливить максимально наблизити професійне навчання до вимог професії, через систему ставлень (мотивів, поглядів тощо) майбутніх фахівців. Створення інформаційного простору в освітньому середовищі має розроблятися на основі структурно-функціональної системи професійної підготовки майбутніх дизайнерів, що враховує специфіку особливостей практичної дизайнерської діяльності та формування на цій основі кар'єроорієнтованих уявлень майбутніх фахівців про зміст дизайнерського трудового процесу. Така структурно-функціональна система в інформаційному просторі освітнього середовища сприятиме реалізації особистісно орієнтованого та гуманістичного підходів до кар'єрного розвитку дизайнерів; спрямовуватиме навчальний процесу на кар'єрний саморозвиток майбутніх фахівців; надасть можливість ефективного використання науково-методичного, матеріально-технічного та кадрового потенціалу навчального закладу у застосуванні інноваційних технологій. Такий підхід зробить майбутніх дизайнерів придатних до кар'єрного розвитку у професії.

Освітнє середовище складається із трьох взаємопов'язаних компонентів: суб'єктно-ресурсного, матеріально-технічного, технологічного [3, с.74]. Суб'єктно-ресурсний компонент визначає суб'єкти освітнього середовища (студентів, викладачів) та умови здійснення їх взаємодії. Матеріально-технічний компонент відповідає за забезпеченість освітнього середовища відповідним стандартним обладнанням. Технологічний компонент визначає методики та технології досягнення прогнозованих результатів у навчанні.

Для забезпечення ефективності реалізації суб'єктно-ресурсного компоненту освітнього середовища підготовки дизайнерів до розвитку

професійної кар'єри необхідно впровадження відповідного психолого-педагогічного супроводу, що включає надання психолого-педагогічної підтримки в процесі професіоналізації та формування у майбутнього фахівця готовності до вибору професійної кар'єри. Психолого-педагогічний супровід сприяє формуванню самосвідомості особистості, поглибленню розуміння власних здібностей і можливостей, формуванню ціннісного ставлення як до свого таланту так і до кар'єрного зростання. Основним завданням такого супроводу є педагогічна підтримка майбутніх дизайнерів, надання їм допомоги у визначенні професійних інтересів, ознайомлення з шляхами адаптації до певних професійних ситуацій та готовності до творчої самореалізації у майбутній професії.

Психолого-педагогічний супровід підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри виконує ряд функцій, що поділяються на дві групи: перша група – цільові функції, що відбивають зміст педагогічних завдань; друга група – інструментальні функції, які забезпечують технологізацію цього процесу. До групи цільових функцій відносяться функції забезпечення кар'єроорієнтованого розвитку особистості, зокрема: інтелектуальної, мотиваційної, емоційної, вольової, саморегуляційної, предметно-практичної, екзистенціальної. Їх завдання – забезпечити формування кар'єрного ресурсу майбутніх дизайнерів через розвиток самосвідомості, здатності до самореалізації, професійного зростання. До інструментальних функцій, слід віднести, діагностичну, комунікативну, прогностичну і організаторську. Завданнями інструментальних функцій є: контроль динаміки розвитку кар'єроорієнтованого майбутнього дизайнера та пошук оптимальних напрямів його професійного становлення.

Отже, психолого-педагогічний супровід майбутніх дизайнерів з розвитку професійної кар'єри ґрунтується на використанні знань з психологічних особливостей підготовки обдарованої молоді та включає компетентне діагностування професійного розвитку особистості, консультування з проблем розвитку кар'єри за результатами такої діагностики, індивідуальну корекційно-

розвивальну роботу з формування навичок психорегуляції майбутніх дизайнерів.

Принципово важливими у суб'єктно-ресурсному компоненті освітнього середовища підготовки з розвитку професійної кар'єри є заходи, що спрямовані на розвиток комунікативних компетенцій майбутніх дизайнерів та формування умінь вибудовування системи міжособистісних відносин у дизайнерському професійному середовищі.

Матеріально-технічний компонент освітнього середовища підготовки дизайнерів з розвитку професійної кар'єри охоплює завдання створення інформаційного простору навчання і має забезпечувати можливість опанування майбутніми фахівцями сучасний комп'ютерних програм, інтернет-технологій, відповідного програмного забезпечення, що використовується у галузі дизайну. Технічно створення інформаційного простору освітнього середовища підготовки майбутніх дизайнерів можливо на основі MOODLE (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) – системи управління навчанням або віртуальне навчальне середовище. Це вільний (розповсюджується за ліцензією GNU GPL) веб-додаток, що надає можливість створювати сайти для онлайн-навчання. Дана система реалізує філософію «педагогіки соціального конструктивізму» та орієнтована на організацію взаємодії як між «викладачем та студентами» так і між «дизайн студіями та студентами». Підходить для організації традиційних дистанційних курсів, а також підтримки очного навчання. MOODLE перекладена на десятки мов, в т.ч. на українську. Система використовується в 50 тис. навчальних закладах у понад 200 країнах світу.

Технологічний компонент освітнього середовища підготовки дизайнерів до розвитку професійної кар'єри забезпечує використання сучасних методик та технологій навчання, що ґрунтуються на взаємозв'язку змістовно-процесуальної складової професійної підготовки з внутрішньо-особистісним формуванням готовності особистості до кар'єрного зростання. Використання таких технологій мають спрямовуватися на розвиток особистісних якостей, що орієнтовані на творчих характер праці та прагнення до професійного

самовдосконалення, формування потреб і інтересів у підготовці себе до професійної діяльності з усвідомленою позицією перспективного кар'єроорієнтованого фахівця.

В інформаційному освітньому середовищі підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри необхідно використання дистанційних технологій навчання, що дають змогу реалізувати індивідуальний підхід до кожного студента. Зокрема, використання дистанційних технологій дає можливість студентам – вибирати зручний час для вивчення й засвоєння навчальних дисциплін, самостійно здійснювати контроль та аналіз своєї навчальної діяльності, а викладачам – систематично керувати навчальною роботою студентів, контролювати й аналізувати їх діяльність, що стимулює студента якісно освоювати зміст дизайн-освіти. Найпоширенішими дистанційними технологіями освітнього середовища підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри є: кейс-технології; телевізійно-супутникова технологія; мережеві інформаційно-комунікаційні технології.

Зокрема, в інформаційному освітньому середовищі підготовки дизайнерів до розвитку професійної кар'єри необхідно приділити увагу сучасним інтернет-технологіям. Прикладом таких технологій є програмні сервіси Skype, Youtube, тематичні форуми, чати, персональні веб-сторінки, твіттери та інше. Ознакою інтернет-технологій є належність глобальному інформаційному простору, який заснований на фізичній інфраструктурі Інтернету. Всесвітню мережу утворюють мільйони веб-серверів мережі Інтернет, розташованих по всьому світу. А отже, у процесі підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри можливо використання розширеної інформації з означеної проблеми.

З технічного аспекту інформаційне освітнє середовище підготовки дизайнерів до розвитку професійної кар'єри має бути забезпечено електронними дидактичними ресурсами, що містить систематизований матеріал за відповідною науково-практичної області знань щодо розвитку дизайнерської кар'єри. Такі ресурс повинні бути наочні, логічні, інтерактивні, з послідовністю

викладу інформації, з високим рівнем художнього оздоблення, якістю методичного інструментарію та технічного виконання.

Висновки. Створення освітнього середовища включає систему цілеспрямованих дій щодо актуалізації предметних, інформаційних та психологічних факторів педагогічного впливу на формування готовності майбутнього дизайнера до розвитку професійної кар'єри. Створення відповідного простору освітнього середовища підготовки майбутніх дизайнерів з розвитку професійної кар'єри уможливорює спілкування з висококваліфікованими фахівцями, професійно визнаними носіями професійного досвіду, створення професійного простору, де розвиваються професійні відносини та набувається особистісно-професійний досвід. Оцінка ефективності освітнього середовища з розвитку професійної кар'єри може здійснюватися за наступними показниками: матеріально-технічні умови та естетика наповнення інформаційного освітнього середовища; ступінь привабливості освітніх послуг та психологічний мікроклімат освітнього закладу; можливості вибору змісту, форм навчання; ступінь засвоєння випускниками нових технологій, програм, методик і як наслідок рівень готовності майбутніх фахівців до розвитку професійної кар'єри у галузі дизайну.

Література:

1. Борисюк А. С. Професійна кар'єра як соціально-психологічний феномен: [етапи, типи проф. кар'єри] / А. С. Борисюк // Проблеми заг. та пед. психології : зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – К., 2007. – Т. 9, ч. 4. – С. 94–101.
2. Закатнов Д. О. Структура і показники готовності учнів ПТНЗ до побудови професійної кар'єри / Д. О. Закатнов// Професійне навчання на виробництві: зб. наук. праць: вип. III. – К.: Науковий світ, 2009. – С. 53 – 61.
3. Кух А. М. Освітнє середовище в структурі інноваційної системи фахової підготовки майбутніх учителів фізики / А.М.Кух // Предметні дидактики в контексті формування компетентнісно-світоглядних професійних

якостей майбутнього фахівця (частина 2). – 2008. – С.73 – 76. – Режим доступу до журн. // www.mvf.kam-pod.org/zbirnuku/Zbirnyk14/e-book/2-07-Kuhh.pdf.

4. Чернышев Я. А. Понятие „профессиональная карьера”: потребностно-мотивационная характеристика / Чернышев Я. А. // Мир психологии. – 2008. – № 2. – С. 221–232: табл. – Библиогр.: 22 назв.

5. Ясвин В. Образовательная среда: от моделирования к проектированию/ Вітольд Альбертович Ясвин. – М.: Смысл, 2001. – 365 с.

References:

1. Borysyuk A. S. Profesiyna kar"yera yak sotsial'no-psykholohichnyy fenomen : [etapy, typu prof. kar"yery] / A. S. Borysyuk // Problemy zah. ta ped. psykholohiyi : zb. nauk. pr. In-tu psykholohiyi im. H. S. Kostyuka APN Ukrayiny. – K., 2007. – T. 9, ch. 4. – S. 94–101.

2. Zakatnov D. O. Struktura i pokaznyky hotovnosti uchniv PTNZ do pobudovy profesiynoyi kar"yery / D. O. Zakatnov// Profesiyne navchannya na vyrobnytstvi: zb. nauk. prats': vyp. III. – K.: Naukovyy svit, 2009. – S. 53 – 61.

3. Kukh A. M. Osvitnye seredovyshe v strukturi innovatsiynoyi systemy fakhovoyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv fizyky / A.M.Kukh // Predmetni dydaktyky v konteksti formuvannya kompetentnistno-svitohlyadnykh profesiynykh yakostey maybutn'oho fakhivtsya (chastyna 2). – 2008. – S.73 – 76. – Rezhym dostupu do zhurn. // www.mvf.kam-pod.org/zbirnuku/Zbirnyk14/e-book/2-07-Kuhh.pdf.

4. Chernshev Ya. A. Ponyatye „professyonal'naya kar'era”: potrebnostno-motyvatsyonnaya kharakterystyka / Chernshev Ya. A. // Myr psykholohyy. – 2008. – № 2. – S. 221–232 : tabl. – Byblyohr.: 22 nazv.

5. Yasvyn V. Obrazovatel'naya sreda: ot modelyrovaniya k proektyrovaniyu/ Vitol'd Al'bertovych Yasvyn. – М.: Smsl, 2001. – 365 с.